

STOROSIOS ŽARNOS VĖŽIO PREVENCINĖ PROGRAMA

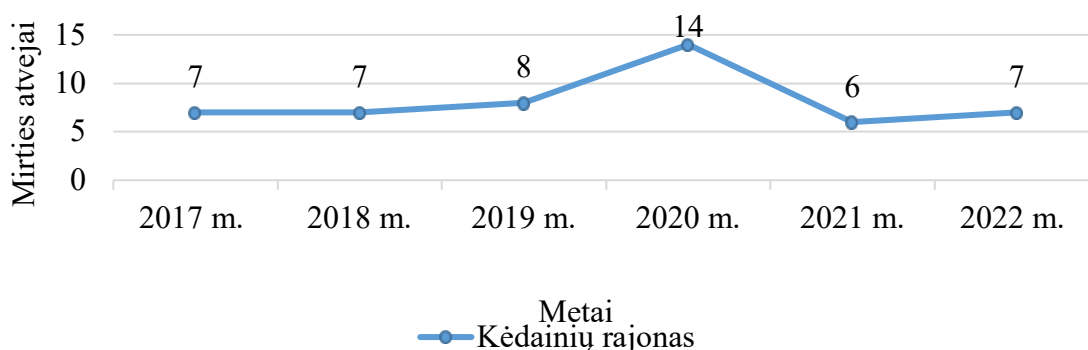
Piktybiniai navikai storajoje žarnoje – dažna vyresnio amžiaus žmonių sveikatos problema. Ankstyvojoje ligos stadijoje simptomus pastebėti sudėtinga. Pirmieji požymiai, tokie kaip tuštinimosi sunkumai, kraujavimas, diskomfortas pilve, nepaaiškinamas svorio kritimas ir kt., signalizuoja sutrikimus žarnyne. Modifikuojami ir nemodifikuojami veiksniai gali prisidėti prie ligos išsivystymo rizikos:

- Paveldimumas;
- Uždegiminės žarnyno ligos (opinis kolitas, Krono liga ir kt.);
- Neracionali mityba (mažai skaidulų, daug riebalų);
- Fizinio aktyvumo stoka;
- Cukrinis diabetas;
- Nutukimas;
- Žalingi įpročiai (rūkymas, alkoholio vartojimas).

Koreguojant gyvenimo įpročius bei rūpinantis sveikata, piktybinių navikų išsivystymo rizika mažėja.

Nuo 2009 m. Lietuvoje vykdoma storosios žarnos vėžio prevencinė programa. Ankstyvoji diagnostika skirta vyrams ir moterims nuo 50-74 m. (imtinai). Nemokama paslauga taikoma 1 kartą per 2 metus, pasikreipus į savo šeimos gydytoją. Prevencinės programos pagrindinė priemonė – slaptas kraujavimo testas. Vėliau, esant teigiamiems testo rezultatams, pacientas siunčiamas pas gydytoją specialistą. Pagal reikiamą poreikį gali būti atlikti kolonoskopijos ir biopsijos tyrimai, tikslesnei diagnozei nustatyti.

Analizuojant Higienos instituto duomenis, Kėdainių rajone mirties atvejų skaičius 2017 m. ir 2018 m. nepakito, t. y. lygus 7 (1 pav.). Priešingai nei pastaraisiais metais, 2019-2020 m. periodu mirties atvejų skaičius išaugo iki 14.

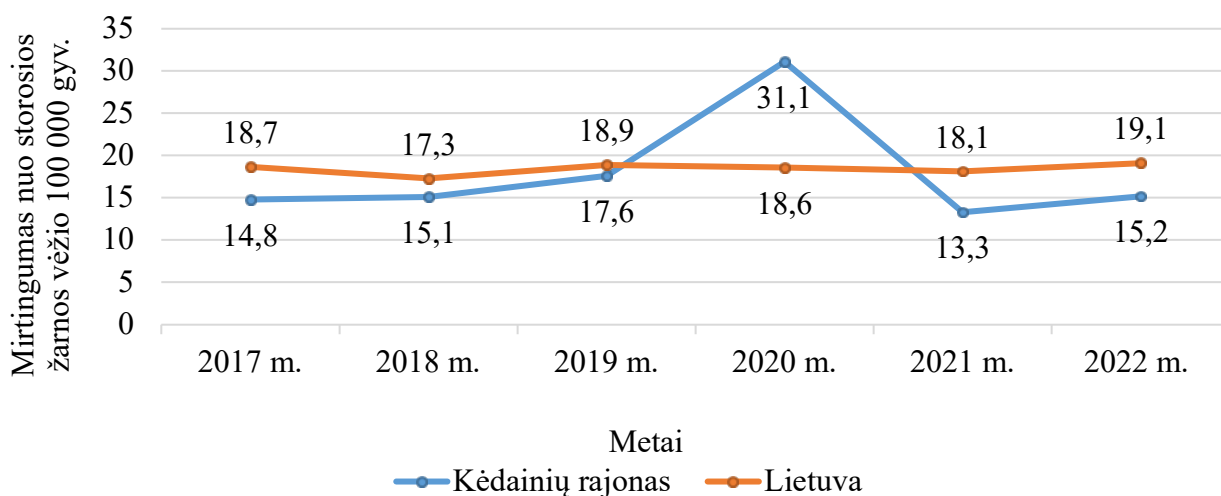

1 pav. Mirties nuo storosios žarnos vėžio atvejų skaičius 2017-2022 m. Kėdainių rajone

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras „Mirties priežastys 2022“

2021 m. duomenimis, mirties atvejų skaičius nuo storosios žarnos vėžio Kėdainių rajone yra mažiausias fiksuotas atvejis per penkių metų laikotarpį - 6. Lyginant mirtingumo duomenis Kėdainių

rajone ir Lietuvoje, būtina analizuoti mirtingumą 100 000 gyventojų (gyv.). Galima pastebėti, jog šalyje mirtingumo vidurkis yra tolygus ir pastarųjų penkių metų laikotarpiu stipriai nepakito (2 pav.).

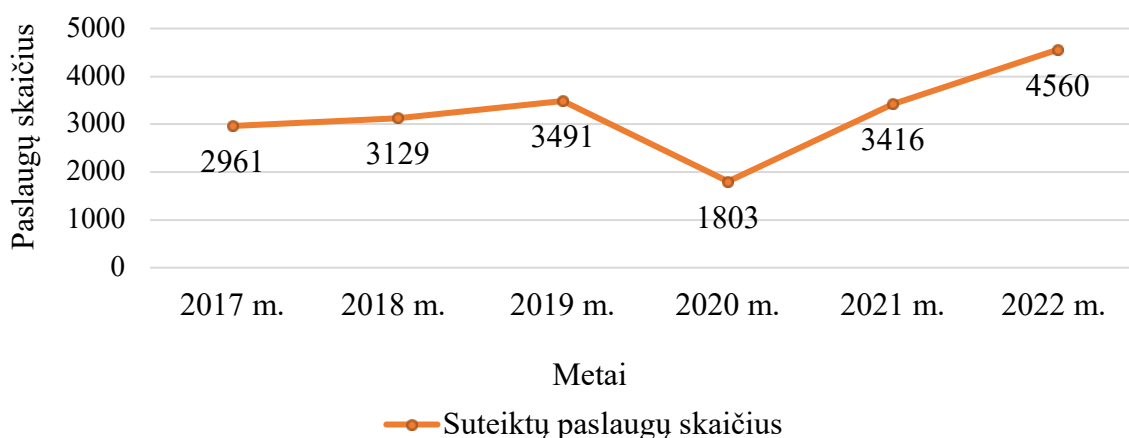

2 pav. Mirtingumas nuo storosios žarnos vėžio 100 000 gyv. 2017-2022 m. Kėdainių rajone ir Lietuvoje

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Mirtingumas nuo storosios žarnos vėžio Kėdainių rajone 2017-2019 m. buvo mažesnis nei Lietuvos vidurkis. 2020 m. rodiklis daugiau nei 1,5 karto viršijo šalies mirtingumą, tačiau nuo 2021 m. sumažėjo.

Remiantis Valstybinių ligonių kasų prie Sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis, Kėdainių pirminės sveikatos priežiūros centre (PSPC) 2021 m. buvo suteikta 3 416 storosios žarnos vėžio prevencinės programos paslaugų (3 pav.). 2017-2018 m. suteiktų paslaugų skaičius tik didėjo, o 2020 m. sumažėjo net iki 1 803. Pastaraisiais metais paslaugų skaičius buvo didžiausias per 2017-2022 m. laikotarpį.

3 pav. Suteiktų storosios žarnos prevencinės programos informavimo paslaugų skaičius 2017-2022 m. Kėdainių gydymo įstaigose

Šaltinis: VLK prie SAM, Prevencinių programų vykdymo apžvalga

Galima daryti prielaidą, jog 2020 m. išaugusį mirties atvejų skaičių galėjo paskatinti COVID-19 pandemija. Ribojant kontaktinius vizitus, 2020 m. sumažėjo prevencinės programos suteiktų paslaugų skaičius, kuris puikiai pagrindžia išaugusį mirtingumo rodiklį. Taigi, prevencinės programos nauda ir efektyvumas atsispindi mirtingumo statistikoje.

Parengė Kėdainių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną, Agnė Ruzgutė